

POSITIVE CONTRIBUTIONS OF INSTRUMENT LEARNING TO SOCIOCULTURAL LIFE

Hakan Emre ZİYAGİL*¹

* Dr. Öğretim Görevlisi, Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Güzel Sanatlar Fakültesi

Abstract

In this study, evaluations were made about the formation processes of the sociocultural structure, which has an important place in society, and the effects of musical phenomena (instrument playing skills and acquisitions) that positively affect these processes. The study was carried out with the survey model, one of the qualitative research methods. Within the scope of the research, various descriptions about how instrument skill and learning improve the sociocultural level and what stages a person goes through in order to reach this level are included. Detailed data were obtained by using the literature scanning technique. Descriptive analysis methods were used to analyse the obtained data. It has been included in the study by being presented many features on the personal development of individuals who make up the societies. Among these features, explanations of many titles such as "self-esteem", "cognitive factors", "family culture level" were also included. In this study, the important roles played by music and related skills, for example, the ability to play an instrument, in the interaction between different communities in the world, thanks to the developing technology in our age, has been tried to be revealed. The importance of the general cultural level of the societies and their point of view to music which is one from the branches of art was explained in detail. Some suggestions have been made by considering the interaction of concepts such as culture, socialization, and art among individuals who make up the society. Comprehensive observations were made about how artistic activities emerging during the process of individuals coming together to form a society affect the sociocultural level and in what direction it evolved, and suggestions were made by reaching some conclusions. It is thought that the comparative analysis of sociocultural concept and music skills will contribute to obtaining concrete and detailed data for the scope of the research.

Keywords: Music, Sociocultural Interaction, Instrument Playing Skill, Society and Art

ÇALGI ÖĞRENMENİN SOSYOKÜLTÜREL YAŞAMA SAĞLADIĞI OLUMLU KATKILARI

Özet

Bu çalışmada, toplum içerisinde önemli bir yere sahip olan sosyokültürel yapının oluşum süreçleri ve bu süreçleri olumlu yönde etkileyen müzik olgularının (çalgi çalma becerisi ve kazanımları) etkileri hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama (survey) modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma konusu kapsamında ele alınan çalgı becerisi ve öğrenmenin, sosyokültürel düzeyi nasıl geliştirdiği ve bireyin hangi aşamalardan geçerek bu seviyeye ulaştığına yönelik çeşitli betimlemelere yer verilmiştir. Literatür tarama tekniği kullanılarak ayrıntılı verilere ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Toplumları oluşturan bireylerin kişisel gelişimleri konusunda birçok özellik sunularak çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu özellikler arasında "öz saygı", "bilişsel faktörler", "aile kültür düzeyi" gibi birçok başlıkların açıklanmasına da yer verilmiştir. Yaşadığımız çağda gelişen teknoloji sayesinde müziğin ve buna bağlı becerilerin, örneğin çalgı çalma becerisinin, dünyadaki farklı topluluklar arasındaki etkileşimde oynadığı önemli roller bu çalışmada ortaya konmaya çalışılmıştır. Toplumların genel kültür seviyesi ve sanat dallarından müziğe olan bakış açısının ne denli önemli olduğu ayrıntılarıyla birlikte vurgulanarak açıklanmıştır. Kültür, sosyalleşme, sanat gibi kavramların toplumu oluşturan bireyler arasındaki etkileşimi ele alınarak bazı önerilerde bulunulmuştur. Bireylerin birleşerek toplumu meydana getirmesi sürecinde ortaya çıkan sanatsal aktivitelerin, sosyokültürel seviyeyi ne denli etkilediği ve bu olguyu hangi yöne doğru evrimleştirdiği konusunda kapsamlı gözlemler yapılarak ve bazı sonuçlara ulaşarak önerilerde bulunulmuştur.

¹ Sorumlu Yazar E-mail: hakanemreziyagil@gmail.com / Doi: 10.22252/ijca.937716

Sosyokültürel kavramı ile müzik becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesinin, araştırma kapsamına yönelik somut ve ayrıntılı verilerin elde edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Sosyokültürel Etkileşim, Çalgı Çalma Becerisi, Toplum ve Sanat

1. Giriş

Sosyokültürel kelimesi, etimolojik açıdan ele alındığında köken olarak Fransızca olduğu görülmektedir. Tam olarak açıklanacak olursa: *“Aynı anda bir toplumu veya toplumsal bir grubu ve kendine özgü olan kültürü ilgilendiren”* anlamlarını içermektedir (<https://kelimeler.net/sosyok%C3%BCIt%C3%BCrel-kelimesinin-anlami-nedir>, Erişim: 30.04.2021).

Sosyokültürel kavramının meydana gelmesindeki ana nedenlerden bahsedilecek olursa bunların, gelişen modern dünyanın sanayileşmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan toplum yapısının gerek sosyal gerekse kültürel anlamda birbirini etkilemesinden ortaya çıktığı söylenebilir. Oluşan ve adına sosyokültürel denilen bu yapı, tek bir etkileşim sonucu ortaya çıkmamaktadır. Etkileşimler birbirine bağlı birçok yan dalları içererek gerçekleşmektedir. Bu bağlamda Dikeçligil'in şu ifadeleri önem taşımaktadır: *“Sosyokültürel yapı, makro ve mikro bütün etkileşim düzlemlerinde davranışsal ve bilişsel boyutların birbirinden ayrılmazlığı düşüncesini ifade eder.”* (Dikeçligil, 1997: 647, aktaran Yıldırım, 2014: 2).

Sosyokültürel yapı ele alındığında bunu oluşturan temel öğeler “Kültürel” ve “Sosyal” olarak ayrı kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Sosyokültürel yapıya bağlı olan her toplum ve bireyin, diğer anlamda da kültür çevresine ve sosyal çevreye bağlı oldukları söylenebilmektedir (Yıldırım, 2014). Bundan dolayı “Kurum” denilen bir yapıyı da açıklamak yerinde olacaktır. Fichter'e göre Kurum: *“Kişilerin sosyal ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla onaylanmış ve belirtilmiş tarzda oynadıkları, sürekli sosyal örüntü, ilişki ve rol yapısından ibarettir.”* (Fichter, 1994: 119-120).

Kurumlar, sosyal ihtiyaçları ve buna benzer sosyal aktiviteleri karşılama bakımından ele alındığında toplumu oluşturan bireylerin, sosyokültürel yapı içerisine dâhil olarak yaşam kalitelerini daha üst sıralara çıkarmayı istedikleri alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu alanlarda sosyalleşmek isteyen bireyler kendi yeteneklerine göre alanlar seçmektedir. Sosyalleşme sonucunda da kültür düzeyinin artışı olmaktadır. Sosyalleşme (Socialization), *“Bireyin belli bir toplumun ve dolayısıyla kültürün mensubu hâline gelmeyi ve gerçekten sosyal ve kültürel bir varlık olmayı öğrenip gereklerini büyük oranda yerine getirmeyi öğrendiği sürecin ismidir.”* (Edgar & Sedgwick, 2007: 337, aktaran Vatandaş, 2020).

Sosyokültürel bir yapı içerisinde bireylerin var olmasının çeşitli yolları bulunmaktadır. Bu yollardan bazıları: görsel sanatlar, tasarım, dil yetisinin geliştirilmesi ve müziğin kendi içindeki sanat dalları gibi kavramlar olarak karışımına çıkmaktadır. Bu kavramlar içerisinden bireyler, kendi yeteneği doğrultusunda istemiş olduğu kulvarı seçerek o alanda kişisel gelişimini sağlayabilmektedir. Bu gelişimi sağlamak gerek amatör duygularla gerekse profesyonel çalışma prensipleri ile sağlanmaktadır. Dolayısıyla bireylerin kendi ilgi alanları ve buna bağlı ortaya çıkan yeteneklerinin belirlenmesinin, toplum içerisinde sosyokültürel düzeyin artması bakımından oldukça önemli bir yere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bireylerin kendi meslekleri dışında bu tarz (çalgi çalma, müzik uğraşları gibi) kendini geliştiren eylemlerde bulunması, toplum içerisinde var olan rolünü ve statüsünü sosyokültürel anlamda üst sıralara çıkarmaktadır.

Bu araştırma kapsamında sosyokültürel kavramının gelişiminde önemli bir rol oynayan müziğin ve müziğin dallarından olan bir çalgı çalma becerisinin, toplumu oluşturan bireyler üzerindeki pozitif etkisi incelenmektedir. Bu pozitif etkinin de toplum bireylerinin sosyokültürel yapı içerisindeki rolü ve önemi açısından da belirleyici olduğu düşünülmektedir.

2. Sosyal Etkileşim ve Müzik

Etkileşim denilen kavram, var olduğumuz ve hayatımızı sürdürdüğümüz düzen içerisindeki sosyal yaşam sonucunda ortaya çıkan bir süreçtir. Toplumu oluşturan her bireyin birbirini etkilemesi kaçınılmazdır. Birey ve kültür etkileşimi sosyokültürel açıdan bakıldığında Bradshaw'a göre: *“Toplumsal yaşantısı sürerken kendisi için kişisel bir değerler sistemi oluşturur. Bu kişisel değerler sistemi, bireyin içinde bulunduğu toplumun diğer üyeleri ile birlikte paylaştığı kültür tarafından biçimlendirilir.”* ifadeleri bağlayıcı olmaktadır (Bradshaw vd, 2001: 127; aktaran Canatan, 2008: 63-64).

Sosyal etkileşim kavramının duayeni olarak bilinen *Vygotsky*, kendi yazmış olduğu “Gelişim Teorisi” incelemesinde sosyal etkileşimi oluşturan ve etkileyen, birbirine bağlı yan dalları bize sunmaktadır. Ayrıca *Vygotsky*, büyüyen çocukların arasında oluşan sosyal etkileşime odaklanarak bilişsel becerilerine ve yüksek düzeyde öğrenmelerini ortaya koyan çalışmalar yapmıştır. En temel olarak ortaya koydukları “Temel Zihinsel İşlevler”dir. Temel zihinsel işlevleri ise 4 ayrı başlık hâlinde incelemiştir. Bu başlıklar şu şekildedir:

- Dikkat
- Duyu
- Algı
- Hafıza

Vygotsky, bir çocuğun sosyokültürel çevre ile etkileşimi sonucunda bu temel zihinsel işlevlerin daha ileri ve etkili süreçler hâline geldiğini ifade etmektedir. Bu ileri ve etkili süreçlerin ortaya koyduğu olguya ise “Yüksek Zihinsel İşlevler” denilmektedir (https://www.youtube.com/watch?v=VQGs_Jg9qYc, Erişim Tarihi: 29.04.2021).

Toplum bireylerinin birlikte paylaştığı ve kültür tarafından biçimlendirilen bu etkileşimler pozitif olacağı gibi negatif unsurları da bünyesinde barındırmaktadır. Sosyal ilişkilerin kurulması ve bunun etkileşime girmesi ile “Sosyal Yapı” denilen kavram ortaya çıkmaktadır (Akan, 2003: 86). Sosyal yapı içerisinde tüm bireyler toplumu oluştururken ortaya çıkan bu etkileşim sayesinde ise sosyokültürel yapının da inşası oluşmaya başlamaktadır.

Sosyal etkileşim unsurlarının en başında “Aile” gelmektedir. “Aile” kavramı ele alındığında “*Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.*” şeklinde ifade edilmektedir (TDK 2005: 45).

İlk etkileşim, çocukluk evresinden bu yana ailemizle kurmuş olduğumuz bağ ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda aile fertlerinin üzerine büyük bir görev düşmektedir. Kendi çocuklarının ileriki yaşamda sosyalleşmesi ve kültürel anlamda bir yere sahip olması, ailede verilecek olan temel eğitimden geçmektedir. Sosyalleşme türlerinden bazıları şu şekildedir (Vatandaş, 2020):

- Primary Socialization (Birincil Sosyalleşme)
- Secondary Socialization (İkincil Sosyalleşme)
- Traditional Media and Socialization (Geleneksel Medya ve Sosyalleşme)
- Social Media and Socialization (Sosyal Medya ve Sosyalleşme)
- Virtual Socialization (Sanal Sosyalleşme)
- Socializing with Art Branches (Sanat Dalları ile Sosyalleşme)

Sosyal etkileşim unsurundan bahsetmeden önce “Sosyalleşme” denilen olgunun bilinmesi gerekmektedir. Sosyalleşme olmadan “Sosyal Etkileşim” ve “Sosyokültürel Yapı”dan bahsedilmesi eksik bir tanımlama olacaktır. Sosyalleşme, insanların doğumundan başlayıp ölümüne kadar devam eden bir evredir. İlk sosyalleşme bir çocuğun dili öğrenmesi ile başlamaktadır. Bundan dolayı da bir çocuğun toplumsal olma girişimi başladığı görülebilmektedir (Cherlin, 1996: 410).

Birincil sosyalleşme (*Primary Socialization*), birincil gruplarda meydana gelen ve ilk (birincil) ilişkilerin egemenliği ile sonuçlanan tür olarak karşımıza çıkmaktadır (Ritzer, 2011: 201-202 ve Coser, 2011: 275). Bu bağlamda ele alındığında birincil sosyalleşme kavramının en temel ögesini yine aile oluşturmaktadır. Aile burada ilk sosyalleşmeyi çocuklarına aktarırken ileride bireyde oluşacak olan sosyokültürel yapının da temel taşlarını oluşturmaktadır. Aile kavramının sanatsal aktiviteleri destekleyen ve özellikle de müziğin, sanat dallarını bu aşamada çocuklara aşılmasının sosyokültürel farkındalığında önemli bir rol oynadığı gözlemlenmektedir.

İkincil sosyalleşme (*Secondary Socialization*) olarak adlandırılan kavram ise birincil sosyalleşmenin ve aile fertlerinin temel bir yapı oluşturduktan sonraki evresidir. Bu evrede, genelde bir grup çerçevesinde yazılı kurallar uygulanarak oluşturulan eylemler yer almaktadır. Grup içerisinde bazı beklentiler ortaya çıkmaktadır. Bu beklentiler menfaatler üzerine kurulu olduğundan dolayı rasyonel bir bağ ilk sırada yer almaktadır. Bu tarz yerlere örnek verecek olursak: dernekler, sendikalar ve siyasal partiler bu kavram içerisinde yer almaktadır (Vatandaş, 2020: 820). İkincil sosyalleşmede görülüyor ki bazı gruplar içerisinde toplum bireylerinin kendini özgür bir şekilde ifade etmesi gün yüzüne çıkmaktadır. Buradan yola çıkılarak

müzik eğitimi veren dernekler, gruplar ve müzik koroları gibi birçok yerlerin bu statü içinde yer aldığı görülmektedir.

Geleneksel medya ve sosyalleşme (*Traditional Media and Socialization*), adından da anlaşılacağı üzere radyo, televizyon, görsel medya, belli periyotlarla çıkan dergiler (yayımlar) ve hepimizin de aşına olduğu gazete yayınlarıdır. Sosyalleşme alanında medya kurgusu içinde ilk sırada televizyonlar olduğundan dolayı, bu konuyu oluşturan temel unsurlar arasında yer aldığı söylenebilir. Müzik kültürünün yayılmasında geleneksel medyanın ve özellikle televizyonun, toplumu oluşturan bireyleri etkilemesi ise ilk sırada yer almaktadır. Bundan dolayı sosyokültürel bir taban oluşturmanın diğer kuralları arasında TV programları (film müzikleri), TV müzik programları gibi birçok yayının etkisi yadsınamazdır. Bireylerin TV'ye maruz kaldığı her an etkileşim devam etmekte olup bilinçaltında mutlaka iz bırakmaktadır. Bu izlerin, ileride sosyalleşme alanında bireyleri negatif ya da pozitif alanda etkilemesi kaçınılmaz olabilmektedir.

Günümüz teknolojisinin vazgeçilmezi olan sosyal medya ve sosyalleşme (*Social Media and Socialization*) kavramı ise gerek sosyalleşme gerekse sosyokültürel olguların etkileşimi konusunda önemli ölçüde rol oynamaktadır. Hennig'e göre sosyal medya üzerinden kullanıcıların hem ulaşılabilir hem de tüketilebilir özelliğini taşıyan "Digital Communication" ve "Information Channels" kavramları güncel (yeni) medya olarak tanımlanmaktadır (Hennig, 2010: 312). Medya ve günümüz teknolojisi ele alındığında görülüyor ki bunun, bireylerin toplum içindeki sosyokültürel gelişimini etkileyen unsurlar arasında önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla müzik olgusu düşünüldüğünde bu alana bir eğilim gerçekleştirilmesi için en uygun yerin, sosyal medya üzerindeki paylaşımlar ve bireylerin bu paylaşımlara olan ilgisinin olduğu söylenebilir. Sosyal medya anlamında kullanılan araçlar hakkında Çiçek, "*Zaman içinde gelişen ve yaygınlaşan kitle iletişim araçlarındaki ses ve görüntüler insanları etkilemekte, yaşamların her ânını şekillendirmektedir.*" ifadeleriyle de bu bakış açısını desteklemektedir (Çiçek, 2013: 97; aktaran Alpago, 2015: 24).

Kişinin yeteneği, kendi ilgisinin belli bir alana yönelmesi ile ortaya çıktığından dolayı, bir çalgı çalma isteğinin o bireyde olmasıyla bireyin sosyalliği, sosyal medya üzerinden takip ettiği birçok video ve görsel alanların takibiyle de artabilmektedir. Bireyin en çok takip ettiği ve izlediği videolar doğrultusunda bir analiz yapıldığında yeteneği ve isteği doğrultusundaki müzikal entelektüel yapısı da bu şekilde ortaya çıkabilmektedir.

Sosyokültürel yapı ve sosyalleşme alanında, göz önünde görünmeyen fakat toplumu oluşturan bireyleri oldukça fazla etkisi altına alan diğer bir alan ise "Sanal Sosyalleşme (*Virtual Socialization*)"dir. Burada toplum bireyleri, adından da anlaşılacağı gibi sanal bir mecrada kendilerini gizleyerek istedikleri ortamlarda istedikleri kadar süre geçirebilmektedir. Bulunulan bu mecralar, fayda sağlayan alanlar ile birlikte zararlı olan alanları da içerebilmektedir. Sosyokültürel yapı içerisinde toplum bireylerinin gencinden yaşlısına kadar her birey, bu sanal (virtual) alan içinde kendilerini bulabilmektedir. Bu alanların sınırsızlığı sayesinde gerek müzikal gerekse sanatsal etkileşim beklenildiğinden daha fazla boyutlara çıkabilmektedir. Burada önemli olan, bu etkileşimin sosyokültürel olarak doğru ve istenilen yönde olmasıdır. Aksi hâlde toplumu oluşturan bireylerin, öngörülemeyen bir alanda tamamen sanallık içerisinde kendilerini etkileşim içerisinde bulması, onları "toplum dejenerasyonu" denilen olgunun içerisine fark etmeden sürükleyecektir. Toplumun dejenere olması ise birlikte olan kültürel uyumun azalmasına neden olacaktır. Bu konuda Güngör'ün şu ifadeleri önem taşımaktadır: "...yalnızlaşan toplum üyeleri birbirlerinden destek almazsa değerler değişmeye ve dejenere olmaya açıktır." (Güngör, 1993).

Sosyokültürel yapının toplum bireyleri üzerindeki gelişimini olumlu yönde etkileyen en önemli kavramlardan diğeri ise "Sanat Dalları ile Sosyalleşme (*Socializing with Art Branches*)"dir. Genellikle bu başlıktan toplumsal sosyalleşmenin altında kısa olarak bahsedilse bile sanat ve kültür etkileşiminin toplum bireyleri arasında aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. Toplumlardaki sanatsal seviye ve kültür seviyelerine bakıldığında bu etkileşimin daima olumlu yönde katkı sağladığı bilinmektedir. Aynı zamanda toplum bireyleri değil, toplumlar arasında da güçlü etkileşimler kurulmasını sağlayan *sanat dalları*, toplumlar arası bağların güçlenmesine de olanak sağlamaktadır. Sosyokültürel yapının toplum bireyleri arasında kurmuş olduğu sanatsal bağın güçlü olması, her zaman entelektüel bakış açısının da üst sıralara çıkmasına neden olmaktadır. Bu sayede sosyokültürel ve sanatsal kavramlarının birbiriyle olan ilişkisi de güçlü bir yapı hâline alabilmektedir.

Sosyal etkileşim ve müzik, birbirini tamamlayarak toplum içinde var olan bireyler arasındaki kültürel aktarımı birbirilerine aşılmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Sosyalleşme ile birlikte gelen toplum

bilincinin ise giderek yayılan bir dalga hâlinde bireyleri etkileyerek sosyokültürel seviyeyi istenilen seviyeye getirmede yardımcı olduğu gözlemlenmektedir.

3. Kültürleşme ve Bireysel Gelişimde Müziğin (Bir Çalgı Çalmanın) Önemi

Kültürleşme denilen kavram, bireylerin kendi becerilerini keşfederek sosyalleşme adına sağlayacağı en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Kültürleşme kavramını tam olarak anlamak için kültür konusuna da değinmek gerekmektedir.

Kültür kelimesine etimolojik anlamda baktığımızda Latince kökenli bir yapısı olduğu görülmektedir. Daha sonra "culture" kelimesi olarak İngilizce diline girmiştir (Eagleton, 2011 ve Barnes, 1995). Kültür kelimesi, ilk kullanım olarak ekinlerin yetiştirilmesi (Cultivation) ve din ritüellerinde "tapınma" denilen olguları tanımlamaktaydı (Gürel ve Çetin, 2018). Zaman içerisinde (16. yy ile 19. yy arasında) insan zekâsının ve bireysel gelişimi anlamlandırmak adına, kültür kelimesi evrilerek kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra romantizm akımının ivmelenmesiyle kişilerin ve buna bağlı olarak toplumların günlük yaşam süreçlerini, geleneklerini ifade eden bir kavram hâlini almıştır (Williams, 1993 ve Smith, 2007). Böylelikle toplumların kendi gelenekleri doğrultusunda bireylerin kendilerini geliştirmesi de gün yüzüne çıkmıştır. Toplum var eden bireylerin kültür düzeyinin artmasının ise sanatsal bir bakış açısı ile mümkün olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda kültür ve sanatın birbirine bağlı olan ilişkisi de önem kazanmaktadır.

Kültür ve sanat yapısının birbirine paralel yapısı ele alındığında ise birbirini tamamlayıcı etmenler olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu anlamda Akbulut, "*Kültür ve sanat, bizim dünyayı algılama biçimimizi, birbirimizle ilişkilendirme biçimimizi, birbirimizi sevme biçimimizi geliştiren yaşamsal bir alandır. Kültür/Sanatla oluşan duygu ve düşünce dünyamız kimliğimiz, birliğimiz ve geleceğimizdir.*" ifadeleri ile kültür ve sanat bağlantısının önemini dile getirmiştir (Akbulut, 2013: 272; aktaran Polat, 2020: 1767). Kültürün sanatla olan bağlantısı "Kültürel Farkındalık" yolu ile bireylerde oluşmaktadır. Bu farkındalığa sahip olan bireyler, değer ve inançlar gibi kültürü şekillendiren yollara ve gelişmiş bir kültürel akla sahip olmayı ifade etmektedir. Böylelikle toplum içinde yaşayan bireyler, kendileri üzerinde var olan kültür etkilerini anlamaktadırlar (Burchum, 2002).

Kültürleşmenin sanat ve müzik ile olan ilişkisi, toplumu oluşturan bireylerin bir arada yaşamaya başladıkları andan bu yana devamlı etkileşim hâlinde olmalarından meydana gelmektedir. Farklı düşünceler, toplum içerisinde bireyler tarafından etkileşim hâlinde birbirilerine aktarılması ile farklı kültürel boyutları meydana getirmektedir. Bu sebeple sanat ve müzik kültürü içerisinde var olan etkileşim, insanın tabiatı gereği kültüre katmış olduğu duygu odaklı bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Eker, 2014: 121-122).

Toplumların kültürel yapısı incelendiğinde ortaya çıkan sorunlardan biri, "sanat" anlayışının da tam olarak bireyler tarafından doğru bir şekilde kurgulanamadığıdır. Sosyokültürel yapının toplum bireyleri arasında üst sıraya çıkarılması için öncelikle "sanat" ifadesinin doğru bir şekilde algılanması gerekmektedir. Bu konuda Tolstoy, "*Sanatı doğru tanımlayabilmek için her şeyden önce onu bir haz aracı olarak görmekten vazgeçmek, onu insanın hayatının koşullarından biri olarak görmek gerekir.*" ifadeleri ile sanatın nasıl kurgulanacağı konusunda bilgi vermektedir. Tolstoy'un bu kelimelerinden yola çıkıldığı zaman görülüyor ki toplumların sanatı algılaması doğru bir biçimde gerçekleştiğinde toplumu oluşturan bireylerin kendi aralarında ilişki kurma vasıtalarından biri olduğu da ortaya çıkmaktadır (Polat, 2020: 1766).

Sanat kavramının toplum bireyleri üzerinde anlaşılır hâle gelmesi sayesinde, müzik olgusunun kültürel anlamda nasıl bir etki sağlayacağı bilinecektir. Sağlanacak olan bu bilgi ışığında sanat ve buna bağlı olarak müziğin, toplum içerisinde var olan bireylerin birbiriyle kuracağı etkileşimin ilk sıralarda yer alacağı ise su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda sanat ve kültür ilişkisinin geçmişten günümüze bir köprü olmasından dolayı toplum içerisinde oluşacak olan sosyokültürel yapının da temelini sağlamlaştıracağını söylemek yerinde olacaktır. Sanat ve müziğin kültürel dinamikleri sayesinde ortaya çıkan etkileşim, insanoğlunun kültür kavramına katmış olduğu duygusal (emotional) bir özellik olarak ifade edilebilir (Eker, 2014: 121-122). Kültürel yapı içerisinde müzik olgusu düşünüldüğünde insanoğlunun sosyalleşmeye başladığı andan bu yana üretmiş olduğu tınılar (müzikler), kültürel bir evrenin parçası sayılabilmektedir (Daloğlu, 2007: 211).

Sanat ve müziğin boyutlarını kültürel bir çerçevede ele aldığımızda görülüyor ki sosyalleşme ve sosyokültürel düzeyin meydana gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu rol içerisinde bireylerin müzikal becerileri ise ön plana çıkmaktadır. Bu müzikal beceriler bireylerin kendi yetenekleri doğrultusunda şekil almaktadır. Müziğin sanat dallarından "Çalgı Çalma (Çalgı İcra Etme)" kavramının ise burada ön plana

çıkan unsurlar arasında yer aldığı görülmektedir. Toplum bireylerinin birbiri ile sosyalleşmesi ve kültürel yapının aktarılmasındaki en önemli becerilerden biri olan çalgı çalma, sosyokültürel düzeyin oluşması ve artmasında da değerli bir yere sahip olmaktadır. Çalgıların sadece yapılan bir eşya olmadığını, aksine toplumları birbirine bağlayıcı sanatsal bir aktivite olduğu göze çarpmaktadır. Çalgıların; içinde yaşadığı toplum ve buna bağlı olan toplum bireylerinin, dünya geneline yayılmış olan kültürel varlığından farklı olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir (Küçükebe, 2013: 122-123).

Çalgı çalma becerisinin aynı zamanda bireysel gelişme de birçok katkısı bulunmaktadır. Yurt dışında pek çok ülkede alınan müzik eğitimleri (profesyonel ya da amatör eğitimler) incelendiğinde mesleği müzik olmayan birçok toplum fertlerinin bile "bireysel farkındalık" ve "bireysel yetenek" olgularının, çalgı becerisi sayesinde hem yaşamlarına hem de hayatlarının büyük bir bölümünü kaplayan mesleklerine katmış olduğu pozitif etkileri görülmektedir. Bundan dolayı çalgı çalma becerisinin sosyalleşen toplumlar arasındaki en faydalı akım olduğu söylenilebilir. Bireysel gelişim (kişisel gelişim) kavramı şu şekilde açıklanabilir: "*Eğitim disiplini çerçevesinde genellikle öğrenme, bilgi ve beceri elde etme, yeteneklerini geliştirme, başarıya ulaşma süreci olarak görülmektedir. Ancak kişisel gelişim, yalnızca eğitim ile ilgili bir kavramlaştırma değildir. Kişisel değişim, psikoloji disiplini içinde kişinin tüm yaşam sürecindeki değişimlere hitap etmektedir.*" (Edmunds ve Richardson, 2009: 295; aktaran Gürel ve Özşenler, 2021). Kişisel gelişim konusu ile çalgı çalma becerisi arasındaki bu bağlantı, toplum içerisinde bireylerin kendi aralarında kuracakları etkileşim adına da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bireyler kendilerini geliştirerek özelden genele yayılan bir sistem içerisine dâhil olmaktadır. Bu sistem içerisinde birey, toplum adına da faydalı ve genel gelişim sürecine de katkı sağlayan unsurları bünyesinde barındırmış olmaktadır.

4. Sosyal İlişkiler ve Müzik Eğitimi

Sosyal ilişkiler kavramını açıklamadan önce, sosyal varlık olarak dünyaya gelen insanoğlunun, doğduğu andan itibaren çevresinde var olan insanlara bağlı bir yaşama dâhil olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu yüzden insan, sosyal oluşumlar içinde kendini rahat, özgür ve mutlu olmanın ihtiyacını her zaman hissetmektedir (Gençtan 2002, Cohen, Underwood ve Gootlieb, 2000). Bundan dolayı her zaman bir etkileşim içerisinde var olmaya çalışan insan, toplumu oluşturan temel yapı içerisinde bu şekilde yaşamını sürdürmek istemektedir. Sosyal bir varlık olarak kendini her an geliştirme arzusu, insan benliğinde hep var olduğundan dolayı sosyokültürel etkileşim de bu anlamda belirleyici olacaktır.

Bireylerin birbiriyle olan ilişkileri, sosyalleşmeyi de meydana getirdiğinden dolayı toplum içerisinde var olan kültür düzeyinin de artması kaçınılmaz olacaktır. Burada bireylerin sosyal ilişkiler anlamında öncelikle kendilerine saygı unsurunu ön planda tutmaları gerekmektedir. Saygı unsuru ise öncelikle kişinin benlik düzeyinin oluşması ile ortaya çıkmaktadır. Benlik saygısı olarak da nitelendirilen bu durum, çeşitli şekilde ölçümler kullanılarak ortaya konulmuştur. Bu ölçüm metotlarından biri olan *The Index of Self Esteem Scale*, Hudson tarafından 1982 yılında geliştirilmiştir. *The Index of Self Esteem Scale*, şizofrenide bilişsel yeti bozukluğunun yaşam kalitesi ve benlik saygısı üzerine ilişkisini içeren çalışmalarda uygulanmış olup diğer psikiyatrik hastalıklarda benlik saygısını ölçmek için kullanılmaktadır (Tokuş, 2010). Benlik saygısının sosyal ilişkilerde mutlaka bireylerde oluşturulması ve bunun içinde sanatsal aktivitelerinin hayatlarında bir yer edinmesi gerekliliği açık bir şekilde görülmektedir.

Öz saygı (benlik saygısı), öncelikle aile fertleri (anne ve baba) tarafından çocuğa verilmelidir. Bir bireyin, ileride sosyal ilişkiler anlamında kendisini cesaretli bir şekilde ifade edebilmesi, benlik saygısının ailede alınması ile oluşmaktadır. Benlik saygısı oluşan bireylerde ise kendini ifade etme olgusu da güçlenmektedir. Bu ifade etme olgusunu "Dışadönüklük" tabiri ile daha iyi anlatmak mümkündür. Bu tabir, genel anlamda sosyallik ve insan ilişkilerinde samimiyeti doğurmaktadır. Dışadönüklüğün temel ve belirleyici özellikleri arasında samimiyet (sıcaklık), girişkenlik, atılganlık, heyecan arama ve pozitif hisler yaşamaya daha yatkın olma gibi unsurlar yer almaktadır. Dışadönük olmayan bireyler (içedönük bireyler) ise oldukça sessiz ve çekingen davranışlarla karakterize edilirler (Chamorro-Premuzic, 2007; aktaran Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012).

Sosyal ilişkiler ve müzik bağlantısına bakıldığında toplumu oluşturan bireyler arasındaki etkileşimin en önemli kavramları oldukları ortaya çıkmaktadır. Müzik olgusu evrensel bir temayı içerdiğinden dolayı her toplumun kendi kültürel şifrelerini başka toplumlara aktarmasında da önemli rol oynamaktadır. Müzik eğitimi alan bireylerin becerileri hakkında Şendurur ve Barış, "*Müzik eğitimi kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl işbirlikçi çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini destekler.*" (Şendurur, ve Barış, 2002: 167) şeklindeki ifadeleriyle bakış açımızı desteklemektedir. Sosyokültürel bir yapı içerisinde, toplum bireylerinin birbiri ile etkileşimi konusunda

müzik olgusunun yeri evrensel bir niteliğe sahiptir. Dünyada var olan birbirinden farklı ülkelerin toplumlari ve bu toplumlara ait etnik yapinin (kültürün) müzik formlari sayesinde ortaya çikan etkileşimi göz önüne alındığında “evrensel bağ” denilen olgunun meydana geldiği söylenebilir.

İster amatör olsun ister profesyonel olsun müzik eğitimi almış olan bireylerin, toplumlar tarafından farkındalık düzeyi çok geçmeden ortaya çıkmaktadır. Alınan bu eğitim sayesinde yalnızca müzik alanları değil, kişinin farklı alanlardaki uğraşlarına da katkı sağlayabilir (Göktaş ve Ayhan, 2017: 3). Bundan dolayı sosyalleşme olarak başlayan bireysel eylemler bir araya gelerek sosyokültürel bir zemin oluşturmaktadır. Bireylerin yetenek düzeyi ne olursa olsun müziğe ve buna bağlı olarak bir çalgı çalmaya olan yönelimleri her zaman etkileşim adına önemli olmaktadır. Bu konuda Uslu'nun şu ifadeleri önem teşkil etmektedir: “Bireylerin bir grup içerisinde bulunarak bazı bilgi, davranış ve becerileri kazanması sonucu akranları ile daha sıkı bir paylaşım içerisinde olmaları, toplumsal bir oluşum olarak nitelendirilebilir. Böyle bir oluşumda müzik eğitimi, önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır.” (Uslu, 2013: 200).

5. Sonuçlar ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında elde edilen veriler ve literatür taraması sonucunda, toplumu oluşturan bireylerin sosyokültürel seviye düzeylerinin birbirleriyle arasındaki etkileşime bağlı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı öncelikle bireylerin kendi kültür seviyeleri ve eğitim düzeylerinin önemli olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Sosyokültürel yapıyı oluşturmadan önce bireylerin öz saygı unsuru ile sosyalleşmesi gerekliliği de yapılan bu araştırma sonucunda gözlemlenmektedir.

Bireylerin eğitimlerinin, aileden başlayan bir olgu olduğu ve bu aşamada aile fertlerinin (anne ve babanın) vermiş olduğu eğitimin temel oluşturduğu sonucuna ulaşarak sanatsal faaliyetlerin bu temel ile birlikte destekleyici bir unsur olduğu saptanmıştır. Bundan dolayı aile fertlerinin kültürel gelişimi önemli olmakla birlikte sanatsal bakış açılarının geliştirilmesi de sonuçlar arasında yer almaktadır.

Sosyalleşme unsurunun her bireyde *farkındalık* ile ortaya çıktığı bu araştırma kapsamında gözlemlenmiştir. Toplum içerisinde sosyokültürel bir yapının oluşması için bireylerin kendi sosyalleşme unsurlarını geliştirmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla sosyalleşme yapısının, müzik ve müzik eğitimi içerisinde bulunan çalgı çalma becerisi ile desteklenmesi önerilmektedir. Çocuk yaşlarda eğilim ve istek doğrultusunda ortaya çıkan müziğe olan yatkınlık ve çalgı çalma arzusunun, aile fertleri tarafından bilinçli bir şekilde gözlemlenmesinin ve bu gözlemler sonucunda yönlendirme yapılmasının, sosyokültürel yapı açısından önem arz ettiği bulgular arasında yer almaktadır.

Sosyokültürel yapının toplum içerisinde oluşturulmasının aynı zamanda *Kültürel Miras* olarak ifade edilen yapıyı da desteklediği görülmektedir. Sosyalleşme ile başlayan toplumsal etkileşimin, bireylerin kendine ait olan kültürlerinin (kültürel miraslarının) öğretilmesiyle de artacağı öneriler arasında yer almaktadır. Bundan dolayı toplum içerisinde var olan birçok kültürel mirasın içerisinde sanat olgusunun iyi analiz edilmesinin de fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Sanat olgusu içerisinde kültürel mirası yansıtan en değerli kavramlardan biri olan müziğin ve bununla birlikte çalgı çalmanın, o topluma ait olan yaşantıdan da bir kesit sunacağı sonuç olarak karışımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı sosyokültürel seviyenin oluşturulması ve kültür miraslarının yansıtılmasında, o toplumun ruhunu barından müziklerin bilinmesinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda toplumun kendine ait müziklerinin (şarkı, türkü vs.) bilinmesi ve çalgı icrası (bir enstrümanı çalarak) şeklinde aktarılmasının ise diğer toplumlarla oluşacak olan kültürel etkileşime pozitif bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalgı çalma isteği olan bireylerin, toplum içerisinde eğitim veren müzik dernekleri, özel korolar, belediye konservatuvarlarında görev yapan eğitimcilere başvurarak kendi yetenek seviyelerinin ölçülmesi ile gerek amatör gerekse profesyonel alanlara yönlendirilmesi, sosyokültürel düzeyin müzik cephesinden olan kısmı açısından önemli olacağı gözlemlenmiştir. Bundan dolayı yetenekleri fark edilen bireylerin bu sistem (müzik ve çalgı öğrenme) içerisine dâhil edilmesi önerilmektedir.

Gelişen teknoloji ve iletişim ağı sayesinde dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan toplumlar arasında kurulacak olan bu hızlı bağın, sosyokültürel seviyeyi de etkileyeceği düşünülmektedir. Bu etkinin pozitif yönde olması, toplumlar arası oluşacak olan etkileşim için istenilen bir durum olduğu bu araştırma kapsamında ortaya çıkmaktadır. Kurulacak olan bu hızlı bağı destekleyen unsurlardan biri olan müzikal olgunun, bireyler arasında karşılıklı müzikal paylaşım (çalgı icrası, müzikal beceriler gibi) ile mümkün olabildiği söylenilebilir. Bundan dolayı çalgı becerisi olan bireylerin, sosyal mecraları kullanarak kendi

yeteneklerini göstermesiyle birlikte sosyalleşmesinde ve buna bağlı olarak sosyokültürel seviyelerinin artmasında da etkili olacağı öneriler arasında yer almaktadır.

Toplumunu oluşturan bireyler içerisinde çalgı çalma becerisi olanlar tespit edilerek sosyokültürel yapı içerisindeki davranış yapılarının da incelenmesinin bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda sadece bir bölgeye (ülkeye) ait toplumun değil, farklı toplum ve bu topluma ait bireyler arasında yapılacak olan bilimsel araştırmaların bu alanda büyük bir eksikliği tamamlayacağı da önerilmektedir

Kaynakça

- Akan, Vildan, (2003). "Birey ve Toplum", Sosyolojiye Giriş, (Editör: İhsan Sezal) Ankara.
- Akbulut, H. (2013). *Yaşananlar, Tanıklar, Düşünceler Işığında Türkiye'nin Kültür ve Sanat Siyaseti*, Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Alpagu, H. (2015). *Değer Kavramı, Paylaşmak ve Bilgi Teknolojisi Çağında Yaşam*. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (51), 22-3.
- Bradshaw, Y., Healey, J.F. and Smith R., (2001). *Sociology for a New Century*, Pine Forge Press.
- Burchum, J. L. R. (2002). *Cultural competence: An evolutionary perspective*. Nursing Forum,4(37), 5–15.
- Canatan, A. (2008). *Toplumsal değerler ve yaşlılar*. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1(1), 62-71
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A., & Lewis, M. (2007). *Personality and approaches to learning predict preference for different teaching methods*. Learning and individual differences, 17(3), 241-250.
- Cherlin, A.J., (1996). *Public and Private Families: An Introduction*, McGraw Hill, Inc. USA.
- Coser, Lewis A. (2011). *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları: Tarihsel ve Toplumsal Bağlılıklarında Fikirler*, Çev. Himmet Hülür, Serhat Toker, İbrahim Mazman, 2. Baskı, DeKi Basım Yayın Ltd.Şti.
- Çiçek, E. (2013). *Medya Okuryazarlık Düzeyi ile Medya Kullanımı Arasındaki İlişki: İletişim Meslek Lisesi Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması*, Yüksek Lisans Tezi, İstsanbul,2013.
- Çivitci, N., & ARICIOĞLU, A. (2012). *Psikolojik danışman adaylarının yardım etme stilleri ve beş faktör kuramına dayalı kişilik özellikleri*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(23), 78-96.
- Daloğlu, Y. (2007). *Müzik Kültürü ve Eğitimi*, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, İCANAS 38, Müzik, Bilim ve Uygarlık, Ankara, ss. 211-225
- Dikeçligil, Beylü. (1997). *"Sosyal Yapı Analizi"*, İstanbul.
- Eagleton, T. (2011). *Kültür yorumları*. (Ö. Çelik, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Edgar, A. ve Sedgwick, P. (2007). *Kültürel kuramda anahtar kavramlar*. (M. Kardeşhan, Çev.), İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.
- Edmunds, R., Richardson, J. T. (2009). *Conceptions of Learning, Approaches to Studying and Personal Development in UK Higher Education*. British Journal of Educational Psychology. Vol: 79: 295-309.
- Eker, M. (2014). *Kültürel Etkileşimin Niteliksel Dinamikleri Olarak Sanatta Norm'al ve Form'al Çelişkiler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (1), 124-127.
- Geçtan, E. (2007). *İnsan olmak*, (6. Basım). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Göktaş, M., Ayhan, Ali. (2017). *Koro Çalışmalarının, Sosyokültürel Katkılar Açısından İncelenmesi*. 3.Ulusal Sosyal Bilimler Sempozyumu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. İstanbul.
- Gürel, D., & Çetin, T. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi ve Kültür Aktarımında Edindiği Rol Üzerine Bir İnceleme*. Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi, 6(2), 22-40.
- Gürel, E., Özşenler, S . (2021). *Türkiye'de Kişisel Gelişim Yazını: Meta-Tematik Bir Analiz*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (78) , 1096-1116.
- Hennig, T. vd. (2010). *The Impact Of New Media On Customer Relationships*. Journal of Service Research, 13 (3), 310-326.
- Küçükkebe, M. (2013). *Etnomüzikolojide Çalgı Odaklı Çalışmalar ve Kültürel Bağlamıyla Çalgı*, Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi; sayı: 5, ss. 118-130.
- Polat, S. (2020). *Kültürün Dinamik Öğeleri Olarak Sanat ve Müzik. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (2), 1757-1771
- Ritzer, George (2011). *Sosyoloji Kuramları*, Çev. Himmet Hülür, DeKi Yayınları. Ankara
- Sosyokültürel Ne Demek? (2021). <https://kelimeler.net/sosyok%C3%BCIt%C3%BCrel-kelimesinin-anlami-nedir>, Erişim: 30.04.2021.
- Tokuş, L. (2010). *The Self Esteem Rating Scale-Short Form (Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu) Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışması* (Tıpta uzmanlık). Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kocaeli.
- Türk Dil Kurumu, TDK, (2005). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yayınları.

- Uslu, M. (2013). "Müzik Eğitimi Aracılığıyla Aynı Yaş gruplarının Sosyo-Kültürel Değişimlerinin Ve Gelişimlerinin Sağlanması" İnönü Üniversite Sanat ve Tasarım Dergisi, Malatya.
- Vatandaş, S. (2020). *Sosyalleşme ve Sosyalleşmenin Sosyal Medya Mecralarındaki Anlamsal ve İşlevsel Dönüşümü*. Erciyes İletişim Dergisi, 7 (2), 813-832.
- Vygotsky'nin Sosyokültürel Gelişim Teorisi (Sosyoloji / Bireyler ve Toplum), (2021). https://www.youtube.com/watch?v=VQGs_Jg9qYc (Erişim: 29.04.2021).
- Yıldırım, A. (2014). "Sosyokültürel yapı ve suç olgusu arasındaki ilişki: Malatya ili örneği". Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(3), 1-7.